

**RISICOCOMMUNICATIEPLAN GEMEENTEN
GOUDA, MOORDRECHT, NIEUWERKERK
AAN DEN IJSSEL EN REEUWIJK**

***VOORBEELD VOOR
RISICOCOMMUNICATIEPPROJECT REGIO
ACHTERHOEK***

Alleen hoofdstuk 1

Den Haag, 8 december 2005

INHOUDSOPGAVE

1

	Inleiding	3
1.1	<i>Waarom communiceren over risico's?</i>	3
1.2	<i>Doelstellingen risicocommunicatiebeleid</i>	4
1.3	<i>Relatie tot de risicokaart</i>	5
1.4	<i>Van risicosituatie naar communicatiemiddelen</i>	5
1.5	Advies openbaarmaking (uit dit plan halen en t.z.t. apart aanbieden aan college(s) van b&w)	6

1

INLEIDING

1.1

WAAROM COMMUNICEREN OVER RISICO'S?

De gemeenten Gouda, Moordrecht, Nieuwerkerk aan den IJssel en Reeuwijk vinden het belangrijk om eerlijk en transparant met hun burgers te communiceren over de risico's waaraan inwoners van deze gemeenten bloot staan. Gemeenten hebben daartoe ook een wettelijke plicht. Waarom is communiceren over risico's belangrijk? Risico's zijn een gegeven in onze technologisch hoog ontwikkelde samenleving. Overheid, bedrijfsleven en anderen doen het nodige om risico's te voorkomen, maar helemaal uit te bannen zijn zij niet. Daarom is het goed als iedereen zich realiseert over welke risico's het gaat. En iedereen weet wat anderen doen om risico's te voorkomen (en zonodig te bestrijden) en wat hij of zij zelf kan doen, bijvoorbeeld als toch de nood aan de man is.

Samen met brandweer, politie, GHOR en Milieudienst hebben de vier gemeenten, op initiatief van de gemeente Gouda en ondersteund door adviesbureau B&A, een project opgezet om risicocommunicatie in deze vier gemeenten vorm en inhoud te geven. Voorliggend risicocommunicatieplan is een uitvloeisel van dit project.

Reikwijdte communicatieplan

De eerste aanleiding voor het risicocommunicatieplan lag in het voornemen het Rampbestrijdingsplan Chloortransport per spoor vast te stellen. Het betreft de nachtelijke spoortransporten vanuit Delfzijl naar de Rotterdamse haven, die over het grondgebied van de gemeenten lopen en in het geval van Gouda door de stad. En hoewel de trans-porten al jaren plaatsvinden, het feitelijke risico van het transport laag is en de inwo-ners zich niet merkbaar zorgen maken, is het om bovengenoemde redenen toch nodig om de inwoners van de gemeenten daarover voor te lichten. Overigens heeft intensieve lobby van de gemeente Gouda en de provincie Zuid-Holland (waarbij ook andere overheden zich hebben aangesloten) ervoor gezorgd dat vanaf januari 2006 de reguliere transporten stopgezet worden. Alleen op incidentele basis zullen er nog transporten plaatsvinden die onder hetzelfde veiligheidsregiem zullen vallen.

De betrokken medewerkers van de vier gemeenten (en hun collega's van de brandweer en de milieudienst) hebben zich echter vervolgens gerealiseerd dat de inwoners voorlichten over één risico (chloortransport), vooral vragen zou opleveren over andere aanwezige risico's. Vanuit het perspectief van de burger is het logisch en wenselijk om 'het hele plaatje' in ogenschouw te nemen. Een fasering in de communicatie over risico's (zoals aanvankelijk voorzien) zou dan een bestuurlijk risico opleveren. Daarom is

in onderling overleg besloten per gemeente een apart risicocommunicatieplan op te stellen dat ingaat op de belangrijkste aanwezige risico's in die gemeente. Deze risico's zijn naar voren gekomen in de vrijwel afgeronde risico-inventarisatie die de gemeenten hebben uitgevoerd.

De dreiging en gevolgen van terroristische aanslagen zijn niet opgenomen in dit risicocommunicatieplan, omdat het een zeer specifiek risico betreft dat niet past in het kader van lokale en regionale 'externe veiligheid'. Communicatie over het risico van terroristische aanslagen behoort tot het terrein van de Rijksoverheid.

Leeswijzer

- In dit document beschrijven wij allereerst welke doelstellingen we nastreven met het risicocommunicatiebeleid en hoe dit samenhangt met de digitale provinciale risicokaart.
- In de hoofdstukken twee tot en met vijf geven we per gemeente aan over welke risico's we willen communiceren, met wie we dat willen doen (doelgroepenanalyse) en welke communicatiemiddelen we daarvoor in willen zetten.
- In hoofdstuk zes geeft de planning van de uitvoering van de communicatie-instrumenten.
- Het zevende hoofdstuk staat in het teken van het waarborgen van de kwaliteit van dit project.

1.2

DOELSTELLINGEN RISICOCOMMUNICATIEBELEID

We willen er met communicatie over risico's aan bijdragen dat:

- burgers en organisaties beter weten
 - welke risico's zich in hun omgeving bevinden;
 - wat de overheid doet om incidenten en rampen te voorkomen en te bestrijden;
 - hoe te handelen in geval van incident of ramp;
- organisaties beter weten welke maatregelen hun eigen verantwoordelijkheid zijn ter voorkoming of bestrijding van incidenten en rampen;
- burgers en organisaties het vertrouwen hebben of krijgen dat de gemeentelijke overheid doet wat zij kan om risico's te voorkomen, beperken en te bestrijden.

We gaan er daarbij vanuit dat duidelijk communiceren beter is dan niet of weinig communiceren. De belangrijkste redenen daarvoor zijn: communiceren over risico's

- helpt de verwachtingen van burgers over risico's en overheidsbeleid in goede banen te leiden;
- maakt duidelijk hoe de verantwoordelijkheden verdeeld zijn;
- toont aan dat de gemeente de informatiebehoefte, maar ook de eventuele zorgen van burgers serieus neemt;
- laat zien dat de gemeente zich niet bevoogdend opstelt ('u hoeft dat allemaal niet te weten, wij zorgen er wel voor') maar het oordeelsvermogen en de mondigheid van de burgers respecteert.

En juist de onderliggende boodschap 'risico's horen erbij, al doen we nog zoveel om die te voorkomen' maakt dat eventuele zorgen en verwijten worden gerelativeerd. Daarbij is het wel van belang om met zekerheid te kunnen stellen dat de gemeente zelf haar zaken op orde heeft, dan wel druk bezig is dat te realiseren.

1.3 **RELATIE TOT DE RISICOKAART**

Het project risicocommunicatie hangt nauw samen met de inventarisatie van risico's die in elke gemeente plaatsvindt en nu vrijwel is afgerond. Deze inventarisatie vormt de basis voor crisisbeheersing c.q. rampenbestrijding. Ook is deze inventarisatie het vertrekpunt voor de digitale risicokaart. Deze kaart, waarover de provincie het beheer voert, maakt de geïnventariseerde risico's voor zowel hulpdiensten als burgers inzichtelijk. De provincie Zuid-Holland is momenteel bezig de risicokaart te ontwerpen. Naar verwachting wordt de risicokaart in de eerste helft van 2006 via internet toegankelijk. Voor de inwoners van de gemeenten Gouda, Moordrecht, Nieuwerkerk aan den IJssel en Reeuwijk komt dan een belangrijk communicatiemiddel ter beschikking.

1.4 **VAN RISICOSITUATIE NAAR COMMUNICATIEMIDDELEN**

In de volgende hoofdstukken bespreken we achtereenvolgens per gemeente:

a. Analyse van de risicosituatie

Bij de analyse van de risicosituatie wordt beschreven over welke risico's de gemeente wil communiceren. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar objectieve risico's (dat wat objectief onveilig is), maar ook naar subjectieve risico's (dat wat als onveilig wordt ervaren). Beide factoren kunnen een reden zijn om te communiceren. Ook de stand van zaken van het beleid ter zake wordt vermeld.

b. Analyse van het netwerk

Bij de analyse van het netwerk hebben we getracht te achterhalen of de categorieën die in de Handreiking Risicocommunicatie van het ministerie van BZK worden gehanteerd, ook in de vier gemeenten aanwijsbaar zijn. Dat bleek slechts in beperkte mate het geval: in geen van de gemeenten is op dit moment sprake van zeer bezorgde (groepen van) burgers of maatschappelijke organisaties als het gaat om aanwezige risico's. Wel zijn objecten aan te wijzen die relatief veel mensen herbergen, zoals ziekenhuizen, scholen, bedrijven et cetera. Het is wenselijk om de leiding daarvan uitgebreider voor te lichten, omdat die in geval van een crisissituatie moeten weten wat te doen.

In de toekomst moet er rekening gehouden worden met de realisatie van nieuwe woon-, werk- en ontspanningsgebieden in de spoorzone. De nieuwe gebruikers moeten vanaf het moment dat zij het gebied gaan gebruiken, meegenomen worden in de voorgestelde communicatiemiddelenmix in dit plan.

Verder hebben we onderscheid gemaakt tussen intern (partijen die bij het veiligheidsbeleid van de gemeente betrokken zijn) en extern betrokkenen (partijen die geen partij zijn in het veiligheidsbeleid van de gemeente).

c. In te zetten communicatiemiddelen

Tot slot hebben we voor de interne en externe doelgroepen bepaald op welke manier met hen over de risico's wordt gecommuniceerd. De keuze voor de inzet van communicatiemiddelen is afhankelijk van de aard van het risico, de locatie van doelgroepen in bepaalde objecten en de (door ons ingeschatte) beleving van het risico.

De uitkomst is dat een verantwoorde manier van communiceren over de aanwezige risico's een combinatie is van de volgende communicatie-instrumenten: de gemeentelijke website, een publieksbrochure en telefonisch informatienummer, per gemeente aangevuld met enkele aanvullende communicatieactiviteiten voor specifieke doelgroepen. Elke gemeente afzonderlijk is verantwoordelijk voor het produceren van de diverse communicatiemiddelen. Voor de publieksbrochure is een gemeenschappelijke basistekst opgesteld. Deze is te vinden in de bijlage bij dit advies.

1.5 **ADVIES OPENBAARMAKING (UIT DIT PLAN HALEN EN T.Z.T. APART AANBIEDEN AAN COLLEGE(S) VAN B&W)**

De vier colleges van B&W zullen in het najaar van 2005 het Rampbestrijdingsplan Chloortransport per spoor vaststellen. Daarin wordt opgenomen een paragraaf risicocommunicatie: een samenvatting van onderhavig communicatieplan. Het rampbestrijdingsplan wordt door behandeling in B&W openbaar. Gelet op de recente aandacht voor veiligheid en risico's bij de overheid, de media en het grote publiek, is aandacht van de lokale media voor het RBP Chloortransport waarschijnlijk. Die kan op zijn beurt weer benut worden voor het verspreiden van de boodschap.

Media

Succesvol tegemoet treden van de belangstelling van de media kan als volgt.

- *persbericht (gezamenlijk):*
 - de vier gemeenten horen bij de voorlopers in Nederland wat betreft risicocommunicatie;
 - is wettelijke plicht, maar ook een kwestie van openhartig en transparant besturen: mensen hebben er recht op te weten welke risico's er zijn;
 - de overheid is aan te spreken op haar verantwoordelijkheid voor communicatie, preventie van risico's (vergunningverlening bijvoorbeeld), bestrijding van rampen en dergelijke; bedrijven hebben hun eigen verantwoordelijkheid om risico's te voorkomen; en de burger kan wat risico's betreft zijn eigen afwegingen maken en in geval van incidenten ook zelf maatregelen nemen (gedragsinstructies);
 - dit neemt niet weg dat risico's zullen blijven bestaan en incidenten dus kunnen plaatsvinden;
 - chloortransport is voor de vier gemeenten de aanleiding (hoewel die door toekomstige afname transporten minder urgent is geworden), maar de gemeenten hebben besloten hun burgers een overzicht te geven van de belangrijkste risico's per gemeente;
 - de risicoinventarisatie is vrijwel gereed; de digitale risicokaart van de provincie Zuid-Holland met informatie per gemeente zal voor de zomer van 2006 op internet staan; wordt belangrijk communicatiemiddel;

- besloten is daarom tot de inzet van de volgende algemene communicatiemiddelen: publiksbrochure; websites gemeenten; telefonisch informatienummer (zonder nadruk te vermelden in de brochure en op de website, voor het geval mensen vragen willen stellen);
- ook zal de brandweer bij haar reguliere (inspectie)gesprekken aandacht besteden aan communicatieaspecten;
- specifiek voor de voorbereiding op crisissituaties werken de gemeenten aan een inlegvel voor de BHV-instructiemap voor bedrijven (bedrijfshulpverlening), een flyer met instructies voor scholen, kinderopvangvoorzieningen, ondernemers zonder BHV, winkeliers, verenigingen en maatschappelijke organisaties en zullen de websites van de gemeenten worden voorzien van in geval van crisis direct te activeren informatie en instructies.
- *perspresentatie (gezamenlijk):*
 - zie voor de boodschap onder 'persbericht'
 - denk ook aan lastige vragen over nog niet gereed zijnde inventarisaties, ontbrekende rampbestrijdingsplannen, eventueel aanpak Spoorzone Gouda
- *publiksbrochure:* gereed op de dag van de perspresentatie, meegeven aan de media en in dezelfde week huis-aan-huis verspreiden in elk van de vier gemeenten én aan de medewerkers van de vier gemeenten
- *websites gemeenten:* veiligheidspagina aangepast vanaf de dag van de perspresentatie; aanbieden tekst van de publiksbrochure, risicokaart met achtergrondinformatie
- *telefonisch informatienummer:* informeren van de telefoonmedewerkers en vanaf de dag ná de perspresentatie/persbericht bereikbaar zijn

Veiligheidspartners

Voorafgaand aan persbericht en perspresentatie aanpak en inhoud afstemmen met de andere betrokken veiligheidspartners: brandweer, politie, GHOR, Milieudienst. Ook zij communiceren over risico's en kunnen vragen krijgen van het publiek.

Buurgemeenten

Aangezien ook buurgemeenten in het risicogebied van de chloortransporten vallen, is het wenselijk hen voorafgaand op de hoogte te stellen van de voorgenomen communicatieactiviteiten. Bovendien kunnen ook hun burgers naar aanleiding van de communicatieactiviteiten in de vier gemeenten vragen gaan stellen aan hun eigen gemeenten. Deze kunnen hierin aanleiding zien om zelf ook te gaan communiceren met hun inwoners. En wellicht willen zij gebruik maken van hetgeen in de vier gemeenten reeds is bedacht.

Betrokken bedrijven

De bedrijven die per gemeente staan vermeld als risico dienen voorafgaand geïnformeerd te worden over de voorgenomen communicatieactiviteiten: ook zij krijgen wellicht vragen van het publiek en dan is het in ieders belang als die goed worden beantwoord. De beste aanpak is om die bedrijven gezamenlijk uit te nodigen voor een bijeenkomst voorafgaand aan de openbaarmaking en de start van de communicatie. Op die bijeenkomst worden zij geïnformeerd over de voornemens van de gemeente en gevraagd zich voor te bereiden op vragen van het publiek. Ook is het

wijs om met hen te bespreken of zij zelf actief willen communiceren met bepaalde doelgroepen en hoe zich dit verhoudt tot de gemeentelijke communicatie. Overigens is een dergelijke bijeenkomst een goede aanleiding om weer eens met elkaar te praten over risicobeheersing en incidentenbestrijding.

